

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף קס"ב

מביאה הגמרא שאמר ר' יצחק בר יוסף ב' דינים בשטר בשם ר' יוחנן, הא' שכל מקום שיש מחיקה בשטר (אף שאין בה חשש שהייתה במקום המילים שריר וקיים), צריך שיקיים הסופר את התיקונים הללו בשטר עצמו, ויכתוב לפני שמילים שריר וקיים שאף תיקונים אלו בכלל שריר וקיים.

ודין נוסף אמר ר' יוחנן שהסופר צריך שיחזור פעם נוספת על העניין שהיה כתוב בשטר בשורה האחרונה של השטר. ומבארת הגמרא מדוע צריך לחזור שוב, כיון שאמר ר' עמרם שאין למדים מסקנות משורה האחרונה של השטר, כי יתכן לזייף את השורה הזו, ולכן הסופר לא יכול לכתוב בה דבר שיש ממנו נפקא מינה, כי לא ילמדו ממנו, ולכן הוא רק חוזר בשורה זו על העניין שבשטר פעם נוספת.

ושאל רב נחמן את רב עמרם מניין לו הדין הזה שאין למדים מהשורה האחרונה שבשטר, והשיב לו רב עמרם שהוא לומד זאת מהברייתא שאומרת שאם העדים הריחקו וחתמו במרחק של ב' שורות ממה שהיה כתוב בשטר השטר פסול. כיון שאפשר להוסיף בין השורות ולזייף שם דברים בשטר.

אבל מבואר בברייתא שאם הרחיקו רק שורה אחת השטר כשר, ולכאורה קשה, שהרי גם בשורה אחת אפשר להוסיף דברים בשטר, אלא רואים שבשורה אחת אי אפשר לזייף, כי אין למדים מהשורה האחרונה שבשטר.

עמוד ב'

ומסתפקת הגמרא אם הרחיקו העדים את חתימותיהם שורה וחצי מסוף דברי השטר, האם אף באופן כזה השטר פסול כי חוששים לזייף או לא.

ומנסה הגמרא להוכיח מהברייתא שאומרת הרחיק את העדים שני שיטים פסול, ומשמע ששיטה ומחצה כשר, אך דוחה הגמרא שהרי מהמשך הברייתא משמע להפך, שכתוב שאם הרחיק את העדים שיטה אחת כשר, ומשמע שרק שיטה אחת כשר אבל שיטה ומחצה פסול ולכן אי אפשר ללמוד מהברייתא לכאן או לכאן.

ולמעשה מוכיחה הגמרא מברייתא אחרת שעדים שהרחיקו חתימותיהם שורה וחצי השטר כשר, ששנינו בברייתא שאם הרחיק את העדים שני שיטין מן הכתב פסול אבל פחות מכאן כשר.

עוד אומרת הברייתא שאם היו ארבעה וחמשה עדים חתומים על השטר ונמצא אחד מהן קרוב או פסול לא אומרים שכל השטר פסול, אלא תתקיים העדות בשאר העדים החתומים עליו.

ואומרת הגמרא שדין זה של הברייתא מסייע למה שאמר חזקיה שאם אדם החתים על השטר עדים קרובים לפני חתימות העדים הכשרים, השטר כשר, והוסיף חזקיה שמצינו בדומה לזה בסוכה, שהדין הוא שאם יש בסוכה אויר ברוחב ג' טפחים הסוכה פסולה, וכן אם יש בה סכך פסול ברוחב ד' טפחים, ולמרות זאת אם מילא את האוויר שבסוכה בסכך פסול הסוכה כשרה, ולכן אף בשטר אם היה אוויר ב' שורות בין הכתוב בשטר לעדים השטר פסול, אבל אם ימלא בו חתימות עדים פסולים השטר כשר.

